

КАЛИЧЕВА Н. Є.

к. е. н., доцент

Український державний університет залізничного транспорту

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ**

Стаття присвячена питанням розвитку економічної системи нашої держави в умовах глобальних процесів, які відбуваються у світовій економіці. Розглянуто основні проблеми, які впливають на стан міжнародної економічної системи через зміну впливу на світову економіку розвинутих країн та країн, котрі розвиваються. Сформовано принципи, на яких має базуватися формування нового економічного порядку в світі. Визначено, що для кожної окремої країни потрібні індивідуальні підходи для виходу з кризового стану, але існує сукупність заходів, запровадження яких сприятиме швидшому подоланню кризи. Запропоновано ключові підходи до вирішення національних економічних проблем нашої країни шляхом переорієнтації основних напрямів функціонування економіки України у світовій економічній системі, з урахуванням її сучасних тенденцій.

Ключові слова: економіка України, економічна система, глобалізація, виробничий потенціал, економічний розвиток, економічний порядок, криза.

КАЛИЧЕВА Н. Е.

к. э. н., доцент

Украинский государственный университет железнодорожного транспорта

**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ
В СОВРЕМЕННОЙ МИРОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ**

Статья посвящена вопросам развития экономической системы нашего государства в условиях глобальных процессов, которые происходят в мировой экономике. Рассмотрены основные проблемы, которые влияют на состояние международной экономической системы путем изменения влияния на мировую экономику развитых стран и стран, которые развиваются. Сформированы принципы, на которых должно базироваться формирование нового экономического порядка в мире. Определено, что для каждой отдельной страны нужны индивидуальные подходы для выхода из кризисного состояния, но существует совокупность мероприятий, внедрение которых будет способствовать более быстрому преодолению кризиса. Предложены ключевые подходы к решению национальных экономических проблем нашей страны путем переориентации основных направлений функционирования экономики Украины в мировой экономической системе, с учетом ее современных тенденций.

Ключевые слова: экономика Украины, экономическая система, глобализация, производственный потенциал, экономическое развитие, экономический порядок, кризис.

KALICHEVA N. E.

candidate of economic sciences, associate professor

Ukrainian State University of Railway Transport

**PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF UKRAINIAN ECONOMY
IN THE MODERN WORLD ECONOMIC SYSTEM**

The article is devoted the questions of development the economic system of our state in the conditions of global processes which take place in a world economy. The basic are considered problems, which influence on the state of the international economic system by the change of influence on the world economy of the developed countries and countries which develop. Principles which forming of new economic order must be based on in the world are formed. Certainly, that for every separate country individual approaches are needed for an exit from the crisis state, but there is an aggregate of measures introduction of which will be instrumental in more rapid overcoming of crisis. The key going is offered near the decision of national economic problems of our country by change an orientation of basic directions functioning of economy Ukraine in the world economic system, taking into account its modern tendencies.

Keywords: Ukraine's economy, the economic system, globalization, production capacity, economic development, the economic order, the crisis.

kalycheva_natash@mail.ru

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Розвиток сучасного світу має нерівномірний та нестійкий характер. Що відображається на взаємодії національних економік в сфері капіталу, ресурсів, товарів та інформаційних потоків, як єдиної системи, в якій домінантами виступає здатність до саморозвитку та спроможність управляти внутрішніми складовими на високому рівні. І при цьому складність економічного розвитку економіки кожної країни полягає у необхідності тісно взаємодіяти з економіками інших країн на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Розглядаючи глобальні процеси світової економіки, особливо з точки зору усестороннього дослідження національної економіки, як підсистеми міжнародної економіки, необхідно звернути увагу на закономірності входження їх до глобальної економічної системи не за певними правилами, а на принципах рівноправ'я та партнерства. Це дозволить будь-якій країні економічно зростати, тобто розвивати промисловий та транспортний потенціал, підвищувати рівень життя та соціально-культурного розвитку населення, забезпечувати економічну безпеку тощо.

Економіка ж нашої держави протягом років незалежності створювалася не лише під впливом економічних складових, а й враховуючи політичну та соціальну кризи, що проявилось відсутністю чіткої системи господарювання, недовірою до влади та руйнуванням економічного потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку економіки нашої країни висвітлені у працях багатьох теоретиків і практиків. Геєц В.М., Мазаракі А.А., Зверяков М.І., Лукінов І.І., Тарасевич В.Н., Дикань В.Л., Пилипчук В. М. та інші [1–8] у своїх роботах пропонують різноманітні шляхи подолання в Україні кризових явищ, з урахуванням особливостей розвитку економіки нашої держави, яка з формувалася з проблем успадкованих незалежною Україною від колишньої держави та набутих протягом років самостійності шляхом «реформування» і змін в економіці, а також на основі необхідності стрімкого і непередбаченого входження до світової економічної системи.

Мета та завдання дослідження. Дослідження причин виникнення та пропозиція шляхів розв'язання ключових проблем економічного розвитку України в контексті входження національної економіки у світову економічну систему, яка на даний час переживає складний період.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні тенденції та суперечності, які спостерігаються у світовій економічній системі, показують, що вона вичерпала власний ресурс і потребує перегляду основних принципів і положень власного функціонування.

Як показує час, сучасність вимагає формування нового соціально-економічного устрою, який має відповідати вимогам часу, а саме усувати всі нерівності, сприяти формуванню та розвитку середнього класу, створити «справедливу» базу доступу до ресурсів, особливо тих, кількість яких обмежена та постійно знижується, та ін. Варто відзначити, що формування нової економічної системи має бути синергетичним ефектом від взаємодії політичної, економічної, національної, соціальної, культурної, етнічної та інших складових. І все-таки неможливо створити один «рецепт» економічного розвитку, застосування якого б дало змогу розвиватися всім без винятку національним економікам.

Якщо розглядати економіку України, в якій протягом тривалого часу не сформовано основних напрямів економічного розвитку, варто відзначити, що їх визначення не гарантує стрімкого розвитку економіки. Адже потрібно здійснити ряд ефективних реформ, які б посприяли розвитку визначених перспектив.

В.Л. Дикань, досліджуючи проблеми сучасної економічної ситуації нашої країни, наголошує, що впровадження непослідовних та недоцільних реформ взагалі призвело сучасну економіку України до наявності «декількох великих вертикально-інтегральних фінансово-промислових груп» [6]. Це, в свою чергу, призвело до різкої нерівності у розподілі доходів. Та вихід є і він полягає у зміні системи державного регулювання, котра має змінити основні орієнтири економіки на відновлення національного виробничого потенціалу та створення умов для ведення бізнесу в умовах вільної конкуренції [7]. А враховуючи

тенденції, які формують світову економічну систему, розробка та впровадження нових економічних задач вимагає удосконалення діючих та створення нових механізмів функціонування національних економік з урахуванням корінних змін у світовій економічній системі.

Сучасна світова економічна система знаходиться в перехідному стані, але немає чіткої орієнтації, куди чи як їй змінюватися. Країни, які її сформували, мають на світовій арені поки що досить великий вплив, але не в змозі повністю контролювати всі глобалізаційні процеси, що призводить до виникнення фінансових криз, політичних та військових конфліктів тощо. Так, за прогнозами аналітиків [9] у світі постійно зростає потреба у продуктах харчування та стратегічних ресурсах, таких як вода, енергія, газо- та нафтосировина та ін. Країни ж, які протягом останніх років підняли власну економіку та вийшли та міжнародний простір, не бажають грати за «старими» правилами і формують нову економічну систему. Таким чином, виникає новий економічний порядок, який базується на таких принципах:

- формування нового світогляду, спрямовано на розгляд світу як різногранного та багатополярного;
- вливання нових учасників у світову економічну систему та зміна правил участі в світовій економічній системі;
- послаблення діючих економічних домінант в світовій економічній системі та їх переорієнтація;
- перерозподіл ринків сировини та збуту;
- зміна напрямів транзитопотоків та формування їх нової мережі;
- відмова від традиційних джерел енергоресурсів на користь альтернативних;
- зміна фінансових орієнтирів;
- зростання ролі міждержавних зв'язків;
- зміна ролі релігійних громад;
- боротьба за науковий потенціал;
- перерозподіл виробничих потужностей;
- зростання ролі інформаційних потоків;
- посилення влади недержавних суб'єктів на основі суперництва навколо торгівлі, інвестицій, технологій тощо.

Звісно, що всі особливості сучасного світу врахувати важко, але ті тенденції в економічній системі, які вже призводять до економічних змін у світі, показують, що, якщо економічна система хоче «вижити», то вона має орієнтуватися на потреби всього світу, а не певної його частини.

Що ж стосується України, то будь-яка модель розвитку економіки має базуватися на принципах тісної взаємодії міжнародних капіталів та міжнародних ринків з врахуванням національних інтересів. Також необхідно наголосити, що економічне зростання призводить до росту платоспроможності населення, що в умовах нашої країни сприятиме збільшенню попиту. Хоча стимулювання попиту за умов відкритості національного ринку може призвести до збільшення кількості імпортованих товарів, що призведе до зниження рівня (що на даний час, коли вітчизняні підприємства майже не функціонують, так і є) вітчизняного товаровиробника та ринку. Такий стан речей призводить до утворення замкнутого кола: відсутність власного виробництва зменшує кількість робочих місць і збільшує зубожіння населення, зубожіння населення відображається на зменшенні його споживчої ефективності, а іноземні товари не дають змогу ефективно функціонувати національному виробнику.

Єдиного шляху виходу з кризи не лише для України немає, але є сукупність заходів, запровадження яких сприятиме вирішенню кризового стану, а саме:

- зацікавленість держави у відродженні національного виробництва шляхом встановлення обмежень на імпортовані товари та створення умов для ефективного розвитку вітчизняного бізнесу;
- вихід вітчизняних товаровиробників на міжнародні ринки;
- зміна орієнтирів слідування за течіями на світовому ринку;

- переорієнтація цінностей;
- вибір та реалізація пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної економічної системи;
- створення ефективної ресурсної бази;
- застосування новітніх технічних та інформаційних технологій;
- детінізація економіки та створення зон вільної конкуренції;
- створення духу нації та її культури тощо.

Також необхідно звернути увагу і на транзитний потенціал нашої країни. Адже транспорт виступає одним з основних соціальних факторів країни, так як показує стан розвитку виробництва, сільського господарства, рівень благополуччя населення тощо. А налагодження ефективних міжнародних зв'язків, яке на даний час так потрібно Україні, сприятиме взаємодії всіх видів транспорту та створення сприятливих умов для ведення транспортно-логістичного бізнесу.

Висновки. Відзначимо, що на даний час забезпечення економічного зростання є одним із пріоритетів розвитку для будь-якої країни. Адже потрібно знайти необхідний баланс між витратами та потребами, що потребує бережного та раціонального використання ресурсів, чіткого розуміння ролі кожного індивідуума у формуванні світової економічної системи, та забезпечити економічне зростання. Важливим фактором залишається і роль держави, адже вона формує та регулює основні показники та перспективи розвитку економіки.

Отже, вихід України з кризового стану неможливий без тісної взаємодії державного регулювання та фінансово-економічного механізму, ефективна взаємодія яких має бути направлена на відтворення національного виробничого та наукового потенціалів, розвиток вітчизняного товаровиробника [6], що призведе до економічного росту і, як наслідок, до створення конкурентної національної економічної системи.

Список використаних джерел

1. Геєц В.М. Выход из кризиса (Размышления над актуальным в связи с прочитанным) / В.М. Геєц, А.А. Гриценко // Экономика Украины. – 2013. – № 6. – С. 4–19.
2. Геєць В.М. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів : монографія : у 2 ч. Ч. 1 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 389 с.
3. Зверяков М.И. В поисках выхода из кризиса / М.И. Зверяков // Экономика Украины. – 2013. – № 8. – С. 4–21.
4. Лукінов І.І. Економічні трансформації наприкінці 20-го століття [Електронний ресурс] / І.І. Лукінов. – Режим доступу : <http://zakoni.com.ua/node/660>.
5. Тарасевич В.Н. Об ориентирах и направлениях выхода из кризиса / В.Н. Тарасевич // Экономика Украины. – 2013. – № 9. – С. 4–17.
6. Дикань В.Л. Реанимирование экономики Украины / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості : збірник наукових праць. – Харків : УкрДАЗТ, 2014. – № 45. – С. 11–17.
7. Дикань В.Л. Развитие промышленного потенциала украинских предприятий / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості : збірник наукових праць. – Харків : УкрДАЗТ, 2014. – № 46. – С. 136–142.
8. Пилипчук В.М. Ключові проблеми економічного розвитку України [Електронний ресурс] / В.М. Пилипчук. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2010/3-4/201024zmist.html>
9. Мир после кризиса. Глобальные тенденции – 2025: меняющийся мир : Доклад НРС США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.e-reading.org.ua/bookreader.php/145433/Mir_posle_krizisa_Global%27nye_endencii_-_2025_menyayushchiisya_mir._Doklad_NRS_SShA.html